

Nyt for Bogvenner

årgang 37
oktober 2018

Forening for Boghaandværk er igen i år repræsenteret på årets BogForum. I år på stand C2-024.

Fredag den 26. oktober åbner vi standen og lancerer den nyeste årgang af Bogvennen. Derudover er der alle tre dage et interessant og varieret program, læs mere på side 2 og 3.

Indhold

Bogvennen 2018	2
BogForum 26.-28. okt. 2018	3
Årets Bedste Bogarbejde	4-8
Mikroforlagene	9-11
<i>And Then There Was Silence</i>	12-13
Dorte Karrebæks bøger	14-15
Fra vores egen verden	16

Kære medlem

Vi skal bruge din mailadresse.

Fremover udsendes Forening for Boghaandværks nyhedsbreve og anden information via mail. Derfor opfordres du til at forsyne foreningens sekretariat med den mailadresse, du gerne vil have nyhedsbreve og andet sendt til. Har du ikke hørt fra foreningen det sidste halve år, beder vi dig kontakte os. Send en mail til: mad@kb.dk. På forhånd tak!

Kære bogven

Som medlem af Forening for Boghaandværk følger du med i, hvad der rører sig inden for bogdesign og bogkultur i Danmark. Du vil modtage invitationer til alt fra foredragsaftener og medlemsmøder til virksomhedsbesøg og åbning af udstillinger.

Siden 1888 har Forening for Boghaandværk været et forum for alle, der arbejder med bøger, fremstiller bøger, samler på bøger eller har interesse for bøger og bogkultur.

Foreningen dækker hele landet med sine fire lokalafdelinger, der hver især står for møder og aktiviteter. Uanset hvor et arrangement afholdes, er du som medlem velkommen til at deltage, hvis du har mulighed for det.

Foreningen udgiver årbogen **Bogvennen**, der orienterer om bøger og bogfremstilling i fortid, nutid og fremtid. Medlemsinformation sker løbende med nyhedsbreve i digital

form og lejlighedsvis på tryk med bladet *Nyt for Bogvenner*, hvis seneste nummer du netop nu holder i hånden.

Hvert år udvælger foreningen gennem Komitéen for Årets Bedste Bogarbejde de smukkeste og dygtigst udførte danske bøger, uddeler Den Danske Bogdesignpris og en række andre hædersbevisninger.

Besøg foreningen på www.boghaandvaerk.dk. Her kan du løbende læse nyheder fra bogens og bogdesignernes verden, anmeldelser af bøger og udstillinger og følge med i foreningens mange aktiviteter. Du kan også følge foreningen på Facebook.

- **Følg med i**, hvad der rører sig inden for bogdesign og bogkultur.
- **Støt arbejdet** for at gøre danske bøger smukkere og mere funktionelle.
- **Meld dig ind** i Forening for Boghaandværk.

Bogvennen 2018 har titlen *Billede, Blad & Bog – Bladtegneren som bogillustrator*.

Bogvennen 2018 tematiserer snitfladen mellem bladillustration og bogillustration: Samme kunstner, forskellige medier. Artiklerne spænder fra korte interviews med nulevende kunstnere over fritløbende essays til

akademisk funderet fremlæggelse af nye perspektiver.

Bogvennen 2018 er gratis for medlemmer, som en del af medlemskabet. Den sendes pr. post til de medlemmer, der har betalt forsendelsesomkostninger, og kan ellers afhentes her på BogForum og på foreningens møder.

God fornøjelse!

Forening for Boghaandværks program for BogForum 2018

Kom og vær med til Forening for Boghaandværks arrangementer på årets BogForum, hvor vi kan tilbyde alt fra forfattersamtaler til boglanceringer og oplæsninger. Se programmet nedenfor.

Fredag den 26. oktober

16.00 Åbning af Forening for Boghaandværks stand – Landsformand Svend Larsen og komitéformand Christian Kaaber åbner årets stand, hvor foreningen er vært ved et glas.

16.30 Boglancering: Bogvennen 2018 – Redaktørerne Christian Kaaber, Sonny Ankjær Sahl, Hannibal Munk og Claus Seidel lancerer *Bogvennen 2018: Billede, Blad & Bog – Bladtegneren som bogillustrator*.

17.30 Baskerville – En dominerende typografi – Boghistoriker Poul Steen Larsen og grafisk designer Henrik Birkvig samtaler om deres fælles artikel, hvori de har undersøgt de udvalgte bøger i Årets Bedste Bogarbejde fra 1932 og op til i dag. Kom og hør, hvad de har konstateret.

Lørdag den 27. oktober

14.00 Mikroforlagenes rolle i det litterære system – Journaliststuderende Christopher Strandberg samtaler med udgangspunkt i egne studier med forlægger Søren Hørdum, BOOK LAB, om tendenser og erfaringer med at tilrettelægge smukke bøger på eget forlag.

15.00 En samtale med John Kørner – Kunstneren John Kørner fortæller om sin store monografi, der udkom tidligere på året. 'Problemet' er en gennemgående figur i Kørners værker, idet problemer i Kørners ver-

den er vigtige for både mennesket og kunsten. På godt og ondt.

16.00 Olsen Banden anno 2018 – I anledning af 50 året for den første Olsen Banden-film udkommer i år storværket *Olsen Banden*. Skuespiller Henning Sprogø – søn af Ove Sprogø – samtaler med forfatteren Christian Monggaard om sin far, om værket og de mange anekdoter heri samt Olsen Banden-filmens betydning i dansk kulturarv.

17.00 Den rullende kanon – Oplæsningsstafet: Thomas Boberg præsenterer sammen med bl.a. Pia Juul, Signe Gjessing og René Jean Jensen lyrikantologien *Den rullende kanon – en antologi af yndlingsdigte* og byder en række digtere fra bogen op til dans. De vil på skift læse egne digte og yndlingsdigte fra verdenslyrikken op, fra Sappho til Theis Ørntoft.

Søndag den 28. oktober

12.00 Mesterkokkenes egne kogebøger – Kokkene Bo Bech og Nikolaj Kirk i debat om, hvad der er god smag i dagens Danmark: Er opskrifterne nok eller skal der være et ekstra krydderi?

13.00 Bladtegneren som bogillustrator – Claus Seidel og Hannibal Munk causerer over bladtegnernes betydning for dansk bogillustration og hvad der sker, når bladtegneren skifter medie.

14.00 Fra kulturminister til forfatter – Jytte Hilden, der er aktuell med *Takt og tone til tiden*, causerer over begrebet den gode bog og fortæller om egne erfaringer.

15.00 Brask Studio Talk – Med udgivelsen af *Brask Studio Visits IV* forsætter Jens-Peter Brask sin rejse gennem kunstnerværksteder kloten over. Vær med, når Jens-Peter Brask går i samtale med Christian Langballe og kunstneren Søren Behncke om hans tilgang til moderne kunst og om at udforske øjeblikkets tilfældigheder.

16.00 Når digtning bliver personlig – Mikael Josephsen i samtale med Robert Zola Christensen om at bruge det personlige i digtningen. Mikael Josephsen er midt i arbejdet med sidste bind af sin misbrugs-trilogi, *Jubelidiot*, der også omfatter *Knæk og Jeg er farmor*.

Rekordår for Årets Bedste

Bogen lever.

I 2018 blev der sendt flere bøger til bedømmelse end nogen sinde.

Fra flere forlag end nogen sinde. Det var rekord.

Ligesom sidste år!

For få år siden ringede gravklokkerne over den fysiske bog. Det gør de ikke mere. På udstillingen *Årets Bedste Bogarbejde 2018*, der hele sommeren kunne opleves på Kirkebybroen i Den Sorte Diamant – og som kan nydes på årets BogForum – præsenterede Forening for Boghaandværk de mest vellykkede bud på dansk bogdesign lige nu: 42 spændende, nyskabende og eksperimenterende bøger og bogbind fra 2017. Årets indsendere tæller trykkerier, grafikere, og små og store forlag.

Der blev indsendt rekordmange – over 200 – bøger til bedømmelse i marts. „Generelt er der tale om solid, ofte meget høj kvalitet,“ siger Christian Kaaber, formand for Komitéen for Årets Bedste Bogarbejde, „og det var en udfordrende opgave at destillere feltet ned til det udvalg, der indgår i udstillingen, og som vi præsenterer – og motiverer – i udstillingens katalog.“ Kataloget uddeles gratis, også på BogForum. Udstillingen viser også det bedste, danske bogbindere frembringer, og de flotte håndindbundne bøger kan også ses i årets katalog.

I alt bidrog 85 bogproducenter til feltet. Der blev indsendt bøger fra både de største og ældste i branchen og fra de nye mikroforlag. „Vi ville gerne have vist digitale bøger som en del af familien, men det kommer forhåbentlig,“ siger Christian Kaaber. „E-bogen og den fysiske bog trækker dybest set på de samme grundlæggende intentioner, så selvfølgelig hører den med i det store billede. Foreløbig tyder alt på, at udfordringen fra den digitale verden stimulerer tilvirkningen af de fysiske bøger.“

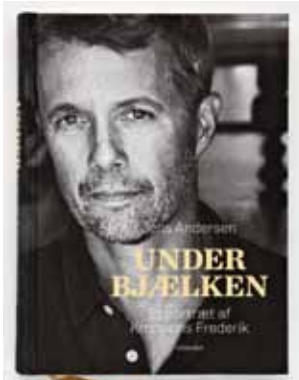
I forbindelse med åbningen af udstillingen på Det Kgl. Bibliotek, uddeltes Den Danske Bogdesignpris til såvel en bog for voksne og til en håndindbundet bog. Samtidig uddeltes årets hæderspriser fra Forening for Boghaandværk.

Et diplom som anerkendelse af en solid indsats inden for dansk bogdesign gik til fotograf Laura Stamer, til forlægger Andreas Vermehren Holm, Forlaget Virkelig, og til fotograf Kurt Rodahl Hoppe. Laura Stamer har leveret fornemme fotos, ikke mindst af bygningsværker, til en lang række bøger. Med Forlaget Virkelig har Andreas Vermehren Holm med stor energi, sikker kvalitetssans og meget begrænsede midler opbygget en flot portefølje af især skønlitterære bøger, alle tilrettelagt smukt og læsevenligt og med ordentlige materialer. Kurt Rodahl Hoppe har som fotograf udforsket og formidlet steders natur: For eksempel *Karen Blixens steder* og senest *Bogsteder*, i et inciterende billedværk, der kan ses i årets katalog.

„Vi er imponeret over, hvordan du arbejder med balancen mellem form og indhold,“ sagde komitémedlem Ernst Rasmussen i sin tale til Malene Lerager, der modtog Den Danske Bogdesignpris for Årets Bedste Bogbind. Med værket *Hair Drawings* tester hun grænserne for, hvad et bogbind kan, og hvad det består af.

Bettina Kjærulff-Schmidt og Camilla Jørgensen fra Komitéen for Årets Bedste Bogarbejde motiverede Den Danske Bogdesignpris – Årets Bedste Bog, der i år gik til bogfolkene fra kunstmuseet Louisiana. Med katalogbogen, der ud-

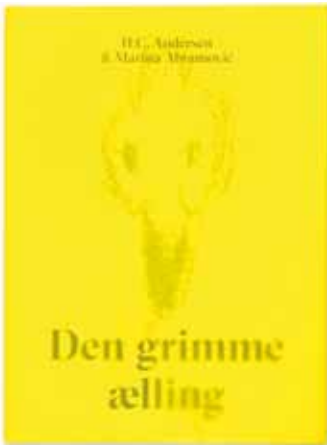
Bogarbejde

1

2

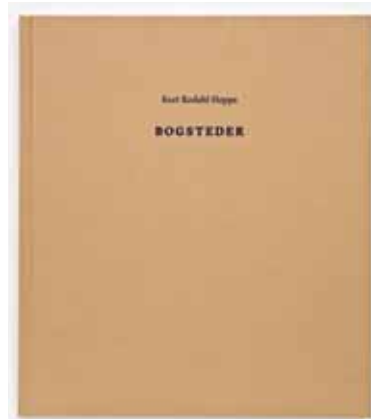
3

4

5

6

7

8

- 1 *Jens Andersen: Under bjælken. Gyldendal 2017. 384 s. 350 kr.*
- 2 *Ida Engholm og Anders Michelsen: Panton. Strandberg Publishing 2017. 352 s. 499,95 kr.*
- 3 *H.C. Andersen (sprogligt revideret af Johan de Mylius): Den grimme ælling. Et eventyr om forandring og skønhed. Louisiana Museum of Modern Art 2017. 40 s. 150 kr.*
- 4 *Malene Abildgaard og Julie Dufour: Utzons univers – Byg, tegn og lær. Strandberg Publishing 2017. 172 s. 249,95 kr.*
- 5 *Bo Bech: What Does Memory Taste Like? Restaurant Geist 2017. 316s. 500 kr.*
- 6 *Kurt Rodahl Hoppe: Bogsteder. Forlaget Wunderbuch 2017. 128 s. 349 kr.*
- 7 *Henrik Saxgren: Ultima Thule. Gyldendal 2017. 180 s. 499 kr.*
- 8 *Trine Søndergaard: A Room Inside. Fabrik Books 2017. 64 s.*

- kom i forbindelse med udstillingen *Being There*, hvori unge kunstnere arbejdede med mødet mellem den fysiske og digitale verden, sættes en ny standard for, hvordan udtryk fra digitale medier kan overføres til bogform, så man stadig sanser det oprindelige format.

Siden 1963 har Forening for Boghaandværk hædret bogudgivere, der har ydet en særlig og vedholdende indsats for godt bogdesign, med F. Hendriksen-Medaljen, opkaldt efter foreningens væsentligste grundlægger. Årets medalje gik til Strandberg Publishing, der har skabt en perlerække af prægtige bøger, ikke mindst om kunst og arkitektur, for eksempel sidste års Bogdesignpris-modtager, den mesterligt opbyggede kæmpebog om multikunstneren Gunnar Aagaard Andersen. „Det er bøger, der i enhver forstand – ikke mindst designmæssigt – vokser sammen med det emne, de præsenterer,“ fastslog Christian Kaaber i sin motivering. „Der skal talent og godt holdarbejde til at skabe den slags. Men så viser man til gengæld også, hvad en bog kan!“

Forening for Boghaandværks Ærespris tildeles „en person, der har betydet meget for bogens udvikling,“ hedder det. I år gik prisen til grundlæggeren af møbelfirmaet Montana, Peter Lassen, der har skabt de fysiske rammer for mangen en bogsamling, men som væsentligst i denne sammenhæng har støttet bogens verden generøst gennem priser og sponsorater. Forening for Boghaandværk har i en årrække nydt godt af både design og økonomisk generøsitet fra Montana, og foreningens formand Svend Larsen tegnede i sin motivering et fint portræt af Peter Lassen som kulturel og kunstnerisk ildsjæl.

Dronningesalen på Det Kgl. Bibliotek var fyldt til sidste plads, og de mange tilhørere kunne efter taler og prisoverrækkelser nyde årets udstilling på Kirkebybroen sammen med flere hundrede andre bogglade gæster. Flere end nogen sinde. 2018 var og blev et rekordår! ■

Fra arrangementet **Årets Bedste Bogarbejde 2018** 13. juni, hvor de udvalgte bøger blev præsenteret på Kirkebybroen i Den Sorte Diamant.

9 Anders Brønserud: Otto in Toto. Forlæns 2017. 420 s. 199,95 kr.

10 Charlotte Hjorth-Rohde: eigen-
grau. Privattryk 2017. 48 s. 1050 kr.

11 Henrik Nebelong: Richard Wagners Nibelungens Ring. Forlaget Vandkunsten 2017. 453 s. 399 kr.

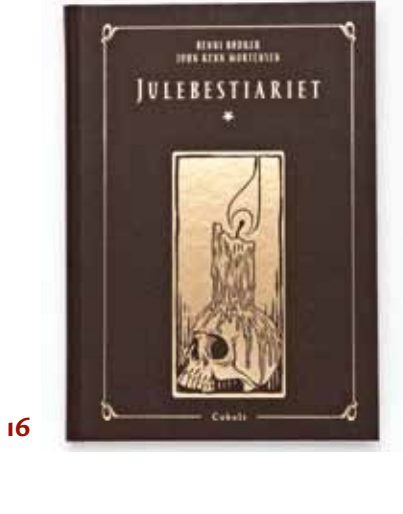
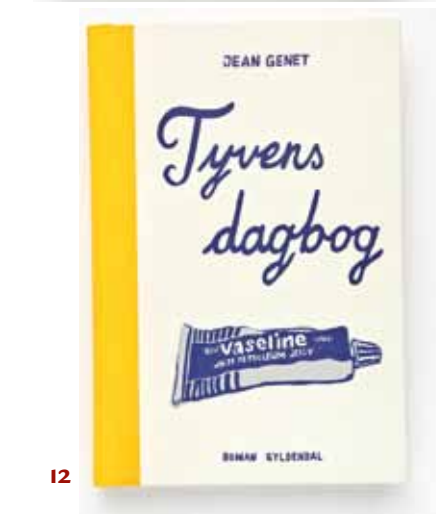
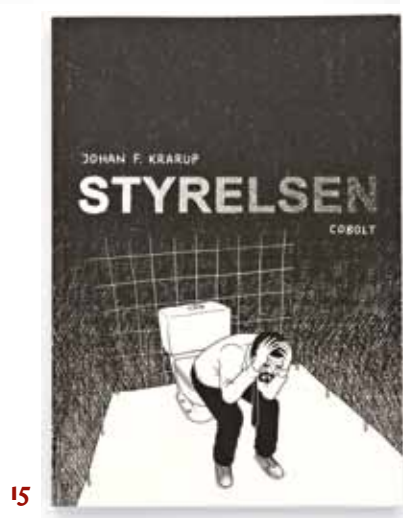
12 Jean Genet: Tyvens dagbog. Gyldendal 2017. 360 s. 249,95 kr.

13 Anne Haslund Hansen (red.): Hjembragt 1767-2017. 250 år efter Carsten Niebuhrs arabiske rejse. Forlaget Vandkunsten & Nationalmuseet 2017. 304 s. (160 s. billeder, 144 s. tekst). 350 kr.

14 (Forskellige forfattere): Gyldendals originale Billedbogsklassikere. Gyldendal 2017.

15 Johan F. Krarup: Styrelsen. Cobolt 2017. 224 s. 248 kr.

16 Benni Bødker: Julebestiarieret. Cobolt 2017. 112 s. 248 kr.

Kataloget for Årets Bedste Bogarbejde

I forbindelse med Årets Bedste Bogarbejde har foreningen udsendt et katalog i et meget elegant blåt schweitzerbind. Kataloget præsenterer de 35 bøger, der er udvalgt som Årets Bedste Bogarbejde, og de syv bogbind, som er udvalgt som Årets Bedste Bogbind. I kataloget kan man se bogen *Being There*, ud-

givet af Louisiana Museum of Modern Art, som modtog Den Danske Bogdesignpris – Årets Bedste Bog 2018. Ligeledes kan man se bogbinder Malene Leragers værk *Hair Drawings*, som modtog Den Danske Bogdesignpris – Årets Bedste Bogbind 2018.

I indledningen til kataloget skriver komiteens svenske jurymedlem, boghistorikeren Anita Ankarcrona, Kungliga Biblioteket, Stockholm bl.a.: „Bogen er vor civilisations fundament og fadebur. Den bevarer vores dristige fantasi, vores indsigt og vore tanker. Den er både et intellektuelt værktøj og et sanseligt æstetisk objekt. I en tid, som bli-

ver mere og mere virtuel, hvor bogen – den rene tekstbog såvel som den illustrerede – gradvist er ved at overgå til den digitale verden, bliver opmærksomheden på bogen som fysisk genstand og bogens æstetiske kvaliteter så meget desto vigtigere.“

Ansvarlig for de flotte fotografier i bogen er fotograf Jon Nordstrøm. Det grafiske design er udført af Spine Studio ved de grafiske designere Jacob Haagen Birch og Finn Wergel Dahlgren, og bogen er trykt af Narayana Press.

Kataloget kan købes i foreningens webshop på boghaandvaerk.dk for 50 kr.

Modtager af Den Danske Bogdesignpris, **Årets Bedste Bog 2018**: (flere forfattere), redaktion Lærke Rydal Jørgensen og Mathias Ussing Seeberg: *Being There*. Louisiana Museum of Modern Art 2017. 184 s. 200 kr.

Modtager af Den Danske Bogdesignpris, **Årets Bedste Bogbind 2018**: *Hair Drawings*, udført af bogbinder Malene Lerager, Co'libri.

Kommentar

Blandt forlagsgiganterne er det bestsellerismen, der dominerer. For de helt små kvalitetsforlag gælder andre spilleregler. De indtager en vigtig rolle i det litterære kredsløb, men kæmper med små oplag, usund økonomi og manglende medieomtale. Hvad kan der gøres for at styrke deres muligheder på bogmarkedet?

Den litterære fødekæde har brug for mikroforlagene

Den 12. og 13. maj 2018 blev litteraturfestivalen 'Lille Bogdag' afholdt for tredje år i træk i København, denne gang i Kunsthall Charlottenborgs flotte gemakker. Der deltog 40 forlag, og atter engang blev der sat besøgsrekord, i år med 2.000 besøgende. Men det var ikke de etablerede, professionelle forlags bogmesse. Det var mikroforlagenes. De bittesmå udgivere, der ikke skal forveksles med selvudgivere. Mikroforlagene er nemlig redaktionelt drevne forlag, der antager og udgiver forfatteres bøger, oftest på usikre vilkår. Hvorfor? Fordi de ikke kan lade være. De har alle et mellemværende med den gode litteratur, hvad enten det er fransk lyrik, eksperimenterende dansk prosa eller potentielle nobelpristagere fra fjerne lande.

Min interesse for de små forlag skyldes, at jeg i forbindelse med mit BA-projekt på Københavns Universitet i foråret 2018 foretog en empirisk undersøgelse af 40 udvalgte mikroforlag. Resultaterne fremlagde jeg på litteraturkonferencen *Litfo* i DGI-byen i april, på samme tid som Kulturstyrelsen fremlagde rapporten *Forandringer i forlagsbranchen*. Begge undersøgelser viser, at mikroforlagene har hårdt brug for hjælp til at trænge igennem til læserne på et polariseret bogmarked, hvor de store, professionelle forlags bøger løber med opmærksomheden.

Går man tilbage i tiden efter Anden Verdenskrig, er det første egentlige eksempel på et mikroforlag forfatterforlaget *Arena* fra 1953, der valgte at se bort fra alle kommercielle hensyn og udelukkende udgive bøger ud fra de højeste kvalitetskriterier. Forlaget genopstod i 1999 og udgi-

ver fortsat bøger - ligesom 60'ernes antiautoritære oprørs *Politisk Revy*, 70'ernes græsrodsbevægelses *Tidene Skifter*, de postmoderne 80'eres *Basilisk*, 90'ernes fyrtårn for oversat kvalitetslitteratur *Batzer & Co* og 00'ernes moderne forfatterforlag *Gladiator*.

I de seneste 10 år er der sket en udgivelseseksplosion af titler på det danske bogmarked, og antallet af små kvalitetsforlag er steget markant. I dag findes der anslået ca. 90 mikroforlag i Danmark, og det kan siges med den største sikkerhed, at forlagenes levetid ikke vil komme i nærheden af de førnævnte forlag, med mindre der tages ekstraordinære kulturpolitiske initiativer.

Indehaverne af mikroforlagene får ikke eller meget sjældent personlig indtægt ud af deres forlagsvirksomhed, men tjener til livets ophold ad anden vej. Når det gælder om at få anmeldelser og omtale i medierne, er de små forlag i ulige konkurrence med de store forlags presse-, salgs- og marketingafdelinger, der har resurser til at arbejde målrettet med at få nye titler ud til læserne. Mikroforlagene har svært ved at få deres bøger omtalt i medierne, kan følgelig ikke trænge igennem til boghandlerne, og derfor får læserne ikke øje på bøgerne. De små forlag befinder sig i en ond cirkel.

Det stadigt voksende antal af både titler og nyetablerede mikroforlag skyldes revolutioneringen af bogproduktion gennem digitalisering: Den teknologiske udvikling har gjort produktionen af de trykte bøger både lettere og billigere, og det litterære udbud vokser dag for dag. Det årlige antal udgivne titler i Danmark er næsten tredoblet på ti

Stemningsfotos fra mikroforlagenes
,Lille Bogdag' på Kunsthal
Charlottenborg 12.-13. maj 2018,
som samlede mange interesserede.

- år, og intet tyder på at denne udvikling stopper. Udfordringen i dag er ikke at producere bøgerne, men at trænge igennem til markedet med dem.

Det store udbud skaber diversitet på bogmarkedet. Det er sundt for det litterære økosystem med en rig og mangfoldig litteratur. Men kampen om opmærksomhed i dagens tætpakkede medievirkelighed er nådesløs, og mikroforlagene lever for størstedelens vedkommende en tilværelse som undergrundsforlag, der henvender sig til subkulturer uden om de etablerede distributionskanaler.

I modsætning til de store, professionelle forlag er de små forlag ikke i indbyrdes konkurrence. De hjælper derimod hinanden. Den engelske litteratursociolog John B. Thompson definerer forskellen mellem de større, professionelle forlag og de små forlag som en forskel i økonomi: De store forlag opererer med *economy of scale*, altså stadig vækst i størrelse og oplag, mens de små forlag opererer med *economy of favours*, hvor alle involverede hjælper hinanden uden økonomisk incitament.

Sammen har mikroforlagene i Danmark i de seneste år gennemført

en række initiativer med fælles manifestationer. De skaber opmærksomhed om sig selv gennem bogmessen *Lille Bogdag*, og de har i 2018 udgivet bogen *Mikrofest*, hvor 40 af forlagene præsenterer sig selv, og de arbejder på en fælles internetportal udelukkende med kvalitetslitteratur fra mikroforlag. Begge dele med startstøtte fra Statens Kunstfond. Man kan spørge, om alt så ikke er godt, hvis mikroforlagene selv har kunnet iværksætte disse fælles projekter og øge opmærksomheden for deres udgivelser blandt læserne? Svaret er, at retningen og initiativerne er de rette. Men der skal lægges langt mere styrke og flere ressourcer bag.

Der skal politisk vilje og handling til ud over Statens Kunstfonds produktionsstøtteordninger, når problemet består i, at mikroforlagenes bøger ikke når ud til publikum i tilstrækkelig grad. Mikroforlagene udgiver til overmål gode bøger, men de har ikke ressourcer til at få dem omtalt og solgt.

Derfor skal mikroforlagene støttes i deres initiativer til at gå sammen og agere som en samlet kraft i forhold til bogmarkedets øvrige aktører: trykkerier, presse, distribution og boghandler med de stordriftsfordele, der er nødvendige for at

have gennemslagskraft på bogmarkedet.

Det kan blandt andet ske gennem politisk støtte til etablering af særlige udgivercentre med tjenester, som mikroforlæggerne kan trække på – inden for bl.a. trykkeriaftaler, presse- og markedsføring, distribution, webportal og salgsarbejde til boghandlerne.

Mikroforlagene repræsenterer en guldgrube af kvalitetslitteratur,

som vi ikke må miste af syne. Det gør universitetslektor Lars Handestens (SDU) rapport for Kulturstyrelsen opmærksom på, ligesom min egen undersøgelse har analyseret problemstillingen.

Nu må der politisk handling til for at styrke mikroforlagene i den litterære fødekæde.

Christopher Bent Strandberg

Forening for Boghaandværk møder mikroforlagene

I 2017 besluttede Forening for Boghaandværk at opdyrke vækstlaget i den litterære verden, som udgøres af mikroforlagene og selvudgiverne, da foreningen finder, at der netop her sker en rivende udvikling inden for bogens kvalitet og udstyr samt eksperimenterende udgivelsesformer.

Foreningen deltog lørdag den 5. november 2017 i arrangementet *Boghandel skifter*, der har fungeret som disse små forlags eget BogForum. Det foregik i Bremen Teater, og foreningen blev inspireret til at delta-

ge i de kommende arrangementer. Foreningen fik et indblik i mikroforlagenes insisteren på at udgive deres bøger.

Lørdag den 24. april 2018 blev næste *Boghandel skifter* afholdt i forbindelse med Christianshavns Bogfestival, hvor foreningen var repræsenteret med egen stand. I selskab med udgivere som præsenterede bøger på et højt kunstnerisk niveau.

Foreningen fik solgt en del bøger og fik gjort opmærksom på foreningens virke, herunder arrange-

mentet Årets Bedste Bogarbejde, hvor vi håber at møde mange af mikroforlagene.

Knap en måned senere løb *Lille Bogdag* af stablen den 12.-13. maj 2018 i Kunsthall Charlottenborg. Lille Bogdag er de små forlags årlige festdag. Foreningen benyttede her lejligheden til at skabe interesse for foreningens virke og Årets Bedste Bogarbejde.

Forening for Boghaandværk vil også fremover deltage i mikroforlagenes arrangementer.

And Then There Was Silence

– bogproduktion i den digitale tidsalder

Forlægger Søren Hørdum fortæller om bogen, der blev virkeliggjort ved crowdfunding og udvalgt ved Årets Bedste Bogarbejde 2018

*Omslaget og et opslag fra fotograf Jan Grarups bog And Then There Was Silence, som udkom på forlaget Book Lab i 2017. Bogen er finansieret ved crowdfunding og skal bidrage til forståelse af den menneskelige tragedie bag flygtningestrømmene.
Foto: Tor Birk Trads*

På de store kulturinstitutioner har jeg mødt den opfattelse, at fondsstøtte har været med til at skævvride markedet for trykte pragtværker, fordi bøger uden fondsstøtte ville blive så dyre, at de var usælgelige. Med andre ord har køberne fået et urealistisk forhold til bogpriser. Bogpriserne afspejler ikke den virkelige værdi for pragtværker, når hele den seriøse bogproduktion er blevet afhængig af private fonde. Det er ikke helt forkert, men sagen er heldigvis ikke så sort/hvid. It-udviklingen giver nye udfordringer og nye muligheder. Et godt eksempel på de nye muligheder er bogen *And Then There Was Silence*, en fotobog af Jan Grarup, et pragtværk i stort format på 471 sider. Bogen vejer næsten fem kilo men sælges alligevel for omkring 350 kr. Løsnet er crowdfunding.

Søren Hørdum, du har været forlægger på bogen, som udkom i 2017. Hvad er baggrunden?

– Historien bag bogen går tilbage til september 2015, hvor flygtninge vandrede på de danske motorveje og hvor flygtningedebatten nåede nye dimensioner. Redaktør Tom Tramborg og jeg var på det tidspunkt sammen i anden anledning, hvor snakken også kom ind på flygtningene.

Så fik I ideen til bogen?

– Vi kom til at snakke om, at flygtningene på motorvejene kunne være anledning til at bidrage til en større forståelse af flygtningenes situation. Vi fik den idé at sætte fokus på flygtningedebatten ved at spørge Jan Grarup, om vi kunne

udgive en bog med hans fotografier. Helt fra starten var vi enige om, at det skulle være en kæmpe stor bog, et pragtværk og at projektet skulle være internationalt.

Hvorfor Jan Grarup?

– Jeg kendte Jan Grarup som en dygtig reportagefotograf. Han er i mine øjne verdens absolut bedste krigsfotograf. Han er en dansk legende, som formår at råbe en halvsovende verden op. I sin karriere er han især blevet kendt for at være i felten ved krig og naturkatastrofer og har nøgtern beskrevet denne virkelighed. Han er en anerkendt fotograf, som har vundet prisen World Press Photo otte gange. Jan Grarup formidler, hvad han ser bl.a. med henblik på at skabe forståelse for ofrene.

Hvad var processen fra idé til virkelighed

– Vi valgte at etablere et team, hvor bogen blev til i et fællesskab. Arbejdsdelingen var således: grafisk design: Spine Studio ved Jacob Birch, SoMe-ansvarlig: Christian Langballe, fotoredaktør: Tom Tramborg og mig som forlægger. Vi har alle fire på lige fod sammen med Jan bidraget til den redaktionelle tilblivelse og tilrettelæggelse af bogen. Vi udvalgte billederne efter oplæg fra Jan Grarup. Jan havde selv en klar fornemmelse af, hvilke billeder der skulle bringes nu og hvilke der først skal offentliggøres senere.

Fra starten har vi set bogen som et projekt, der skulle skabe opmærksomhed om ofrenes situation. Derfor blev andre opfordret til at

støtte projektet ved på forhånd at tegne sig for at købe bogen. Bogen er med andre ord finansieret ved crowdfunding, hvor vi selv har stået for distributionen. Første oplag var på 2.000 eksemplarer, som var økonomisk sikret ved forhåndstilsagn. Navne på alle personer, som gav forhåndstilsagn er trykt bagerst i bogen. Nu, et år senere er bogen trykt i 10.000 eksemplarer og folk fra 47 lande har støttet projektet.

Initiativet med bogen står ikke alene?

– Nej, Jan Grarup har samarbejdet tæt med bl.a. UNICEF og det danske Dignity, Dansk Institut mod Tortur. Sammen med Dignity arrangerede Jan Grarup i december 2017 en temaaften om bogen i Operaen i København med fuldstændig udsolgt. Jan Grarup nøjes ikke med at registrere verden, han ønsker at bidrage til at ændre den.

Ville projektet være muligt uden de sociale medier?

– Det enkle svar er: Nej. Opbakningen til projektet er skabt på de sociale medier. Brugen af de sociale

medier har været en klar strategi. Vi har måske i alt brugt 3.000 kr. på traditionel markedsføring. Vi har selv stået for det hele.

Humanitært svigt gennem en kameralinse

Søren Hørdum er en travl forlægger med gang i mange projekter, men projektet med Jan Grarup er af stor betydning. Bogen er blevet rost i anmeldelserne. Information gav sin anmeldelse overskriften „Humanitært svigt set gennem en kameralinse“.

Instruktøren Boris Benjamin Bertram er klar med en film om Jan Grarup, *Krigsfotografen*, som får premiere i efteråret 2018. Filmen ligger i forlængelse af bogen, og forordet beskriver dækkende Jan Grarups mission, som Søren Hørdum fuldt og helt støtter op om:

„Jan Grarup lever et liv i undtagelsestilstand: Ude i verden er han som krigsfotograf i evig krydsild, hjemme i København er han far til

fire – og står pludselig helt alene med forældresvaret, da hans eks-kone dør af kræft ... Vi møder et menneske, en fotograf og far, der drives helt til kanten af omstændighederne, men som måske netop, fordi hans liv har formet sig som det har, er bedre rustet end de fleste til at navigere gennem sorgen.“

Bogen *And Then There Was Silence* viser vejen for, hvorledes det med engagement og brug af de sociale medier har været muligt at præsentere denne bog, som ville være utænkelig med traditionel forlags-tænkning.

Steen Bille Larsen

Jan Grarup: *And Then There Was Silence*, 2017, Forlaget Book Lab. 471 s., 4.676 gram, 349 kr. Bogen blev præsenteret på Forening for Boghaandværks stand på BogForum i 2017 og blev desuden udvalgt ved Årets Bedste Bogarbejde 2018. Kan købes i boghandelen eller direkte på hjemmesiden: www.andthentherewassilence.com.

Bibliografisk billedeksplosion

– Dorte Karrebæks bøger

En bibliografi er et nyttigt redskab for en bibliotekar, bog-samler, forsker eller fan og er som regel knastør saglig. Den er blot det skilt i skoven, der viser hen til den smukke lysning. Og alligevel kan en bibliografi være så meget mere: I Gunnar Jakobsens hænder kan den f.eks. blive til en visuel fornøjelse og den rene lystlæsning – i hvert fald når emnet er Dorte Karrebæks bøger.

Dorte Karrebæk har illustreret et hav af bøger, især børne- og ungdomsbøger siden sin debut i 1970, og hun har en særegen og let gendelig stil. Hun magter både det groteske, absurde og burleske og det sarte, skrøbelige og alvorlige. Hun kan tegne til bøger, der handler om trolde, sagndyr og sanselige græske guder og også til bøger om skilsmisse, psykisk sygdom og døden – i begyndelsen mest for børn, men fra omkring årtusindeskiftet også tit med den voksne læser i tankerne. Bøger som *Idiot!*, *Biblia Pauperum Nova* og gendigtningen af

Voltaires *Candide* bør blive moderne klassikere. Alle tre er blevet til i samarbejde med forfatteren Oscar K., der i sine tekster ikke taler ned til børn og unge, men snarere taler dem op og udvider deres horisont, og partnerskabet Dorte Karrebæk og Oscar K. er i dag et ,brand', et kvalitetsmærke, med omkring 30 udgivelser bag sig.

Niels Hartmann er den anden forfatter, Dorte Karrebæk meget ofte har arbejdet sammen med om f.eks. Danmarks- eller verdenshistorien, men ellers er listen over forfattere, der har kunnet glæde sig over, at deres tekster er iklædt Karrebæks fine akvareller og billeder med akryl eller pensel alenlang. Gunnar Jakobsen har vendt mange sten for at finde de 260 numre, bibliografien består af – også fordi en bog-illustrators arbejdsvilkår er svære, og opgaverne kommer fra mange sider: Fra forfattere, forlag, informationskampagner, skabere af skole- og lærebøger, og flere gange har Dorte Karrebæk selv skubbet på og

præsenteret forlæggere med spæde idéer eller færdige værker.

Der er flere grunde til, at denne bibliografi er blevet så vellykket: Den er overdådigt billedrig med store gengivelser i farver, og vi får hele Dorte Karrebæks billedunivers præsenteret. Man får lyst til at se eller gense Holberg, Raymond Chandler eller Shakespeare i Karrebæks streg, men også – igen – at blive dus med den lokale børnebibliotekar, som sidder på en stor skat. Men bogens helt store kup er Dorte Karrebæks ord. Hun er en stor fortæller. I et længere essay fortæller hun hudløst ærligt om sit liv – om en svær barndom, hvor hun lever med en næsten døv mor, en fraværende far og en kamp med ordblindhed, om hvordan hun lærer at blive en stor kunstner, og om hvordan døden tager mænd, hun har elsket. Det er nøgternt og stærkt livsbekræftende. I selve bibliografien har hun skrevet kommentarer til mange af sine bøger, hun fortæller, hvordan de blev til, og hvordan

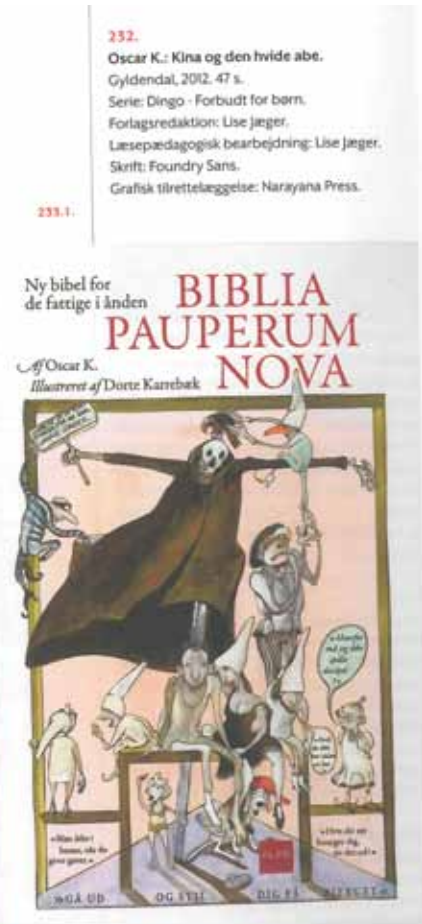

hun kan vende en ærlig kritik fra f.eks. Thomas Winding til noget konstruktivt; hun fortæller om sin teknik og sine tanker om forholdet mellem ordet og billederne.

Dorte Karrebæk er højt prisert – også af Forening for Boghaandværk, hvor hendes bøger adskillige gange er blevet udvalgt til Årets Bedste Bogarbejde, fra 2008-2014 næsten hvert år. Det er fuldt fortjent.

Sonny Ankjær Sahl

Gunnar Jakobsen: *Dorte Karrebæk og Bogen*. 1970-2018. Forlaget Vandkunsten, 2018. ISBN 978-87-76955441. Kr. 299,-

Fra vores egen verden

OBS! Husk at få betalt kontingent

Støt Forening for Boghaandværks arbejde for at fremme kvaliteten af bogen. Bliv medlem, eller husk at betale kontingent og forny medlemskabet. Beløbet kan indbetales til foreningens bankkonto 1551 7029977.

I kontingentet indgår bl.a. abonnement på foreningens årbog *Bogvennen*. *Bogvennen* udkommer i forbindelse med årets BogForum. Den er gratis for medlemmerne og kan enten afhentes i lokalafdelingerne eller hos landssekretæren. Den kan også tilsendes ved betaling af forsendelsesomkostninger.

Kontingentsatserne er uændrede i 2018:

- Almindeligt medlemskab:
 - *Bogvennen* afhentet, 500 kr.
 - *Bogvennen* tilsendt, 575 kr.
- Under uddannelse eller under 30 år:
 - *Bogvennen* afhentet, 150 kr.
 - *Bogvennen* tilsendt, 225 kr.
- Pensionistmedlemskab
 - *Bogvennen* afhentet, 400 kr.
 - *Bogvennen* tilsendt, 475 kr.
- Firmamedlemskab:
 - to stk. *Bogvennen* tilsendt, 1.500 kr.

Foreningen har oplevet en markant succes de senere år, især ved den årlige udstilling af Årets Bedste Bogarbejde, som bliver vist i sommerperioden i Den Sorte Diamant på Det Kgl. Bibliotek og andre steder.

Forening for Boghaandværk

Foreningen har siden 1888 været mødested for alle, som ...

- arbejder for at gøre danske bøger bedre og smukkere,
- har interesse i bøger, boghåndværk og bogkultur,
- vil støtte op om den gode sag.

Vi byder nye medlemmer velkommen. Indmeldelse i foreningen kan ske på www.boghaandvaerk.dk.

Hvad får du?

Hvert år får du årbogen *Bogvennen*, medlemsbladet *Nyt for Bogvenner* og udstillingskataloget til *Årets Bedste Bogarbejde*. Via mailliste får du øvrige nyheder om foreningen samt invitationer til et bredt udvalg af medlemsarrangementer, herunder den årlige åbning af udstillingen *Årets Bedste Bogarbejde* i Den Sorte Diamant med overrækkelse af foreningens priser.

Dertil kommer fyraftensmøder, besøg på udstillinger, værksteder, tegnestuer og meget mere.

Mail til digital kommunikation, tak!

Da foreningen er overgået til primært at benytte digital kommunikation via mail, opfordrer vi alle foreningens medlemmer til at forsyne os med den mailadresse, som de gerne vil have nyhedsbreve m.v. sendt til. Har du ikke hørt fra os det sidste halve år, beder vi dig kontakte os, så vi kan opdatere vores systemer og igen kan kontakte dig.

På forhånd tak!

Særtilbud!

Meld dig ind i Forening for Boghaandværk for 2019 nu og få resten af 2018 med for samme pris.

Desuden bestemmer du selv, om du vil afhente foreningens publikationer eller have dem tilsendt mod at betale forsendelsesudgifter på 75 kr. Dermed får du alle publikationer for både 2018 og 2019.

Vi vil glæde os til at byde dig velkommen i vores 130 år gamle, men evigt unge forening

Kontakt foreningens sekretariat

Forening for Boghaandværk
c/o Det Kgl. Bibliotek
Att. landssekretær Mads Brunsgaard
Søren Kierkegaards Plads 1
1221 København K
tlf. 9132 4546
mail mad@kb.dk

Nyt for Bogvenner · 2018

Redaktion: Steen Bille Larsen og Mads Brunsgaard
Forening for Boghaandværk
c/o Det Kgl. Bibliotek
Søren Kierkegaards Plads 1
1221 København K
Følg med i Nyt for Bogvenner på www.boghaandvaerk.dk

Layout: Grafiker Claus Fenger
claus@fengergrafik.dk
Skrift: Legacy Serif & Sans
Tryk: Hørdum & Engelbreth
www.hordumengelbreth.dk
Papir: Multiart Silk, 115 g

ISSN 0109-0008

© Forening for Boghaandværk
www.boghaandvaerk.dk